

Negoziatu, bai (Iranekin)

Terroristekin ez dago negoziatzerik: zer negoziaturik ez daukaten guztiek hori esatea, behar izatea esan, demokrazian, ulertzen da. Bir- eta errebirresaten aspergabe ikustea, ezer negoziatzeko inork nahi ez eta ez inolako kandelarik prozesio horretarako sekula eman izan zaienak, beti lelo berarekin, ulergarria baino azkenean sermoi aspergarriagoa ateratzen da.

APk eta, konpreniten da, aipatzen ere entzun ezin izatea negoziaketarik. Demokraziarengatik ote da, hain zuzen? Dakigun Espainia sakratuarengatik da.

Demokrazia ere sakraliza liteke modu berdintsuan. Orduan, oso erregimen puru eta garbia agertzen da, ogi zerutik etorria, ez batzuen artean beste erregimen bat, zuzen bakarra baino munduan, eta demokraziaren printzipioak aduzituz, zuzentasan posible bakarra ebokatzen da, hots, mito baten anparoan aritzen gara argudiatzen, soluzionatu beharreko errealitate soilen ildoan ibili ordez.

Hemengo politiko askoren ahotan, Platonen zeruetan hipostasiaturiko esentzia dirdaitsua ematen du gure demokraziak, bere printzipio sakratu guztiekin. Eta konprenitzen da hori ere, azken finean berak bait dira haren ritual eta liturgietako sazerdote inestituak, salbazioaren ministrari publikoak eta probetxu-ateratzaileak. Jakina da, sazerdote kontsakratuak jainko baten prisa duela. Prisa gehiegitxorekin kanonizatu digute demokrazia hori behintzat. Horrela ulertuta, ulertzen da, Madrilek noizbait ETA solaskidetzat onar lezakeelako ideia hutsa, pentsamendu sakrilegoen osinbeltza iruditzea jende horri. Nola ez, demokraziaren izenean.

(Oso kuriozoso bait da gure herriko analista politiko zorrotzetan, nola, besteren begian mitoen hainbat lasto-izpi ikusi-zalek, ez duen bere begietako haga mitologikoa erreparatzen. Mitozaleak eta irrazionalak beti "besteak" dira).

Beste askorentzat, alabaina, interes eta indar sozial oso konkretu batzuen egokitasunezko antolamendu bat besterik ez da izaten demokrazia, izanik ere hoberena bera. Interesak salbatzeko dago, ez arimak. Eta interesez egoten da, ez printzipioez, eutsita. Adibidez, kasualitate hutsez bezala, demokraziak ohi deritzen guzti horien printzipioak, lehenagoko monarkia absolutisten eta diktaduren eta kolonien lurralde-muga berberetaraino hedatu ohi dira justu-justu. Ebro ibaiaren setakeria hutsa ote da, gero, ala haren izpiritu antidemokratikoa, sistema politikoez beren ibilbideak aldatu, eta hark halere bere betiko bidean jarraitzea? Etsaiak jokoaren arauak aldatu egin dituela eta, zerga-

tik behar da bapatean "haren jokoan sartu", demokratikoa omen delako?

Negoziatu, bakoitzak bere lekua daukaten etsaiek egin behar izaten dute: bakoitzak bestearen leku-pixka baten beharra daukalakoxe. Bestela ez da negoziatzen.

Inoren etsai hori, ordea, ez da printzipioetako demokrazia. Alegia, orain "demokrazia" bat ba omen dago. Baina oraindik negoziaketa exijitzen duen problema zahar hori baldin badago, ez da demokrazia dagoelako, demokraziari hain zuzen soluzio bat ematea tokatzen zitzaion problema bat zegoelako eta dagoelako baino, aspaldidaniko urteetatik eta urteotararte, eta demokraziak ere ezin soluzionatuko duena, printzipioekin, negoziaketarekin baino.

Printzipioak ondo daude, problemak printzipioenak direnean. Baina Armada espainola ez da printzipio bat, Parlamentu espainola ere ez (ilusioak aparte, parlamentu bat ez da botere-tresna konkretu bat besterik). Negoziaketa ere ez: ongi begirata, nahi bizi eta garrasi bat besterik ez da, bakean bizi nahi, baina demokrazia jantzi duen Leviatan honi ere meurtuko ez zaion herri batena (Zoritxarrez, herri honena bakarrik, oraingoz).

(Eta zoritxarrez, egunotantxe Iranek irakasten du berriro Estatu Batuekin, negoziaketa nahi duen herriak nola obligatzen duen, nahi ez omen zuena, negoziatzera).

Itxurak itxura, moralak eta printzipio demokratikoeak, letra handizkoek, ez sartu eta ez irten egiten dute hemen ezertarako. Borondate politikoaren (zer nahi den) eta kalkulu politikoaren (zer ahal) kontu soila da. Negoziaketaren aurka agertzen direnak, ager daitezke, printzipio desberdinengatik. Egon, aurka dagoena, Espainiaren sakratu hura da (Konstituziotik hasita, horixe besterik ez da, printzipio guztien balioaren markoa). Gaurko marko honen ukoa ulertu behar da, funtsean, jende batek "negoziatu, bai!", esaten duenean. Eta *vice versa*, bestea diotenean. Horregatixe dirudi, printzipio hutsetako demokrazia batean hain erraza izan beharko lukeenak, hain zaila hor beheko demokrazia zabal horretan, eta hemen goiko baso itxian.

Gorabehera honetan boto-kopuruarekin, etab., argudiatzea, auzi guztia lekuz kanpora eramatea da: HB, edo ETA, gutxientiarrak direla, ezin inposa liezaioketela beren proiektua gehiengoari. Apropos ekibokoak sortzea ematen du, garbitasuna inon bainoago behar denean (goiz honetan bertan, soldaduzkaren aurkako manifestariak tiroka sakabanatu dituzte). Izan ere, horiek legitimitate-arazora ginderamazkete. Baina zeinentzat da boto-kopurua legitimitatearen euskarri, alde z aurretik legiti-

tatearen euskarri baliozkotzat boto-kopuru horixe onartu dute-
nentzat ez bada? Hauteskundeak ez dira interes- eta indar-par-
tiketa bat erabakitzeke metodo egoki samarra baizik. Inkesta
bat dira, indar errepresentatuaren indize-balio soila dute. Ez
dute ezer legitimatzen, berez. Bai, onartua dago, indar horrek,
edo errepresentazio horrek, sozialki balio legitimatzailea ere ba-
duela gero, baina hori ez da sistema horrek positiboki bere bu-
ruarentzat eta bere barnerako ezarri araua besterik.

Indar-modu batzuek legitimatu egiten dutela, Konstituzioak
oinarritu du (eta oso modu desberdinetan: Monarkia, Armada-
ko graduak, diputatuak...). Konstituzio berak erabaki du, beste
indar-modu batzuek ez omen dutela legitimatzen. Baina indar
horiek ez lehen eta ez orain egon izan bait dira legitimazioa
Konstituziotik etortzearen zain! Konstituzioa bera da, hain zu-
zen, indar horien aurrean lehenengo legitimatu beharko litza-
tekeena.

Indarren problema da, beraz. Ez dago, makiabelikoak gare-
la, pentsatu beharrik: hain zuzen, arau gabeko indar hutsari,
indarraren arauketa bat aurkitzea besterik ez omen da biziera
sozialaren sustraia, politikaren teoriko klasikoek errepikatu
izan dutenez. Indartsuagoa bere indarraren arauketa (Konstitu-
zioa) inposatuz hasi denean, ordea, ez dauka zentzurik, arauke-
ta haren edo handik deribaturiko formulen izenean, legitimita-
te-arazoak planteatzeak.

Problema ez da legitimitatearena (edo: legitimitatearen pro-
blemarik baldin badago, aurren-aurrenik Konstituzioarena da).
Problema soluzio duin bat aurkitzeko borondatearena da. ■ *Jo-
xe A. Otaegi.*

Beste hauteskundeak

Euskal Komunitate Autonomoko Legebiltzarrerako hautes-
kunde-kanpaina bere bizian aurrera doan une batean dihoazki-
zu lerrook. Bitartean, eta lehenagotik hasita, beste hauteskunde
batzu ere martxan daude, urteari azken txanpa nahikoa bizia
ematen ari direnak, agerian besteek adina zarata ateratzen ez
badute ere. Honen agerigarri, sindikatu nagusien eta UGTren
artean langilegoarekiko ikuspuntu nahikoa ezberdinak nabar-
mendu dira.